

نکته

رتبه اول خشونت خانوادگی

کامل دلپسند

بیشتر خوانندگی

خشونت خانوادگی همواره یکی از مسائل جدی جامعه ایرانی در دوران مدرن بوده‌است. گستردگی توزیع آن در بین تمامی خانوادهای ایرانی از هر قشر و طبقه اجتماعی بر اساس داده‌های آماری و تجربه زیسته بر کسی پوشیده نیست. اگر چه بسیاری از یادداشت‌ها، مکتوبات و یافته‌های محققان بر رابطه معنادار خشونت خانوادگی و طبقه اجتماعی تأکید دارند، اما به نظر می‌رسد امری شایع در بین تجربه زیسته بسیاری از شهروندان ایرانی باشد. آنچه بیش از هر چیزی مسئله خشونت خانگی را بر جسته می‌سازد اثرپذیری شدید کودکان در بستر خانواده است. حال اگر موضوع خشونت خانگی دقیقاً کودک‌آزاری باشد، اهمیت موضوع دوچندان است.

اگر چه سازمان‌های متولی به‌خاطر پیامدهای اجتماعی بروز مسئله اطلاع‌رسانی نکرده و میزان شیوع را عموماً سازی نمی‌کنند، اما به‌وضوح می‌توان گفت در هیچ سطحی از خوار‌های ایرانی نیست که کودکان شکلی از کودک‌آزاری را تجربه نکرده باشند. لذا معتقدم کودک‌آزاری به‌انحای مختلف در خانواده‌های جامعه ایرانی موجود است و تنها شکل، شدت و نوع کودک‌آزاری متفاوت است.

باینکه چنین ادعایی مستلزم تأییدیه علمی داده‌های متقن میدانی است، متأسفانه به دلیل عدم درج اطلاعات دقیق رصد اجتماعی تنش‌های روانی – اجتماعی خانواده‌های ایرانی به نظر نمی‌رسد به این زودی قابل اثبات داده‌ای باشد. اما داده‌های بصری تجربه زیسته اجتماعی مؤید بر مطلب است.

همواره برای بروز کودک‌آزاری والدین را مقصر دانسته و بر عدم توانمندی والدین در حل مسائل زندگی اجتماعی تأکید می‌شود، اما فکر می‌کنم قربانی کردن کودک به مثابه کیسه بوکس کردن او در اثر شدت فشار و تنش‌های اجتماعی ساختار اجتماعی ایرانی می‌تواند بسیار مؤثر باشد. بدون شک ناکامی والدین در تأمین حداقل‌های رفاه اجتماعی هم‌سبب تغییرات سریع اقتصاد جهانی و واماندگی خانواده ایرانی در جریان تغییرات جهانی رفاه اجتماعی از یک طرف و عدم ارتباط صحیح والدین با کودکان به علت عدم‌وقت کافی به جهت درگیری‌های اقتصادی خانواده از طرف دیگر مزید بر علت است.

مراقبت، مواظبت و تربیت فرزندان نیازمند وقت، توانمندی در اداره امور زندگی، صبر، حوصله و بالابردن آستانه تحمل مشکلات در راستای مدارای بین فردی است. گزارش‌های متقن با اورژانس اجتماعی در زمینه بسیاری از شکل‌های متنوع کودک‌آزاری و خشونت خانگی نشان می‌دهد که اولاً این مسئله به شدت در حال افزایش است، ثانیاً مدارا و توانمندی در سطح خانواده ایرانی بسیار کم است.

از همه مهم‌تر اینکه مصادیق کودک‌آزاری بسیار زیاده بوده و شکل‌های نوپدیدی از کودک‌آزاری روانی و اجتماعی در بستر مجازی شکل گرفته‌است. امروزه با گستردگی دسترسی به فضای مجازی و قربانی کردن بسیاری از کودکان در فضای مجازی در راستای منافع، شکل‌های جدیدی از کودک‌آزاری مبتنی بر سوءاستفاده‌های مختلف در حال شکل‌گیری است. بسیاری از مدلینگ‌های کودکان در فضای مجازی از مصادیق جدی کودک‌آزاری بوده و به‌شدت نیز در حال گسترش است. واقعیت این است که کودک‌آزاری رتبه اول خشونت خانوادگی بوده و بیش از ۴۰ درصد از کل میزان خشونت خانوادگی را در برمی‌گیرد. پس از آن سالمندآزاری و همسرآزاری در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرد. به لحاظ عددی ثبت بیش از ۱۶ هزار مورد کودک‌آزاری ثبت شده، و رای موارد ثبت و اعلام نشده، واقعیت تلخ جامعه ایرانی است. در شرایطی که سرمایه انسانی بزرگ‌ترین سرمایه هر جامعه‌ای است، بدون شک سرمایه انسانی با تجربه بزه‌دیدی و کودک‌آزادی دارای شخصیت اجتماعی توانمند در آینده نخواهد بود.

جامعه

گزارش

مهین داوری

روانشناس

محمد ترکمان در تعریف کودک‌آزاری گفت: «منظور از کودک‌آزاری هر گونه رفتار آسیب‌زننده به سلامت و امنیت جسمی و روانی کودک است و شامل انواع مختلفی از جمله جسمی، روانی، جنسی و غفلت می‌شود.»

انواع کودک‌آزاری

ترکمان گفت: «در کودک‌آزاری جسمی به سلامت و امنیت جسم کودک آسیب وارد می‌شود. اشکال شدید این نوع کودک‌آزاری شامل شلاق و داغ زدن و هل دادن و نیشگون از موارد خفیف آن هستند.» او در تعریف کودک‌آزاری روانی گفت: «این نوع کودک‌آزاری زمانی بروز پیدا می‌کند که با رفتار خود امنیت روانی کودک را به خطر بیندازیم.» این مشاور روانشناس افزود: «رفتارهای شدیدی مانند تحقیر و توهین تا بر چسب‌زنی و استفاده از واژه‌هایی مانند احمق برای کودک، محبت نکردن و در آغوش نگرفتن او همه زیرمجموعه کودک‌آزاری روانی قرار می‌گیرند.» این دکترای روانشناسی ادامه داد: «کودک‌آزاری جنسی رفتاری است که یک فرد بزرگسال به منظور ارضای جنسی خود به‌صورت اجباری یا با فریب، کودک را درگیر یک‌سری مسائل جنسی می‌کند. نوع شدید آن به شکل تجاوز همراه با دخول و موارد خفیف‌تر آن تماس، لمس یا نشان دادن تصاویر نامناسب به کودک است.»

او در خصوص کودک‌آزاری ناشی از غفلت گفت: «زمانی این نوع کودک‌آزاری بروز پیدا می‌کند که از کودک مراقبت‌های لازم به عمل نیاید. مثلاً اجازه ندهیم که کودک تحصیل کند و یا در زمان بیماری او را برای درمان به مطب پزشکان نبریم و یا در بسیاری موارد آن‌ها را تنها بگذاریم.»

تبغات روانی و جسمی

ترکمان با تأکید بر اینکه تمام کودک‌آزاری‌ها بر سلامت جسمی و روانی کودک تأثیر منفی می‌گذارند، گفت: «شکل مختلف کودک‌آزاری باعث بروز شماری از بیماری‌ها و مشکلات از جمله کاهش وزن و حتی در موارد شدیدتر به آسیب مغزی کودک منجر می‌شود.» او افزود: «کودک‌آزاری پیامدهای روانشناختی مانند بروز اختلالات روانی مانند افسردگی، اضطراب و در موارد شدیدتر اسکیزوفرنی را برای کودک به دنبال دارد که در برخی موارد آثار آن جبران‌ناپذیر است.»

ترکمان با بیان اینکه پیش‌تر کودک‌آزاری جسمی بیشتر رخ می‌داد، گفت: «امروزه به سبب رشد فرهنگ و اطلاعاتی که عامه مردم به دست آورده‌اند شاید از بین کودک‌آزاری‌ها، آزار جسمی با فراوانی کمتری رخ می‌دهد.» این دکترای روانشناسی ادامه داد: «از سوی دیگر، در حال حاضر شاهد افزایش کودک‌آزاری‌های روانی و به‌خصوص کودک‌آزاری ناشی از غفلت هستیم که متأسفانه موارد و مصادیق آن نیز بسیار بالا است.» او افزود: «مطالعات نشان می‌دهد که آسیب‌های روانی کوتاه‌مدت و بلندمدت کودک‌آزاری ناشی از غفلت، به نسبت بیشتر از پیامدهای کودک‌آزاری جسمی بر کودکان است.»

ترکمان تأکید کرد: «نتایج یک مطالعه نشان می‌دهد که اگر کودکان از سوی والدین مورد کودک‌آزاری روانی و عاطفی

گزارش

به گفته رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ایران، یکی از موضوعاتی که بعضاً کودکان به اشکال مختلف تجربه می‌کنند آزارهای محیط خانواده، فضاهای اجتماعی و یا حتی مجازی است که به عنوان «کودک‌آزاری» تعریف می‌شوند.

سیدحسن موسوی چلک در گفت‌وگو با «آتی‌ه‌نو» با اشاره به اینکه آزار کودکان یک پدیده جهان‌شمول است، افزود: «این نیست که بگوییم کودک‌آزاری تنها خاص کشور ماست بلکه در دیگر کشورهای دنیا نیز این مسئله همراه با مصادیق و انواع آن تقسیم‌بندی‌های متعدد آن وجود دارد.»

او در خصوص انواع تقسیم‌بندی کودک‌آزاری گفت: «منظور از کودک‌آزاری جسمی کتک و داغ‌زدن،

تمام افراد در زندگی خود ممکن است با یک تروما، ضایعه یا رویداد تلخ روبه‌رو شوند و یا سوگی را تجربه کنند. بعضی اوقات تحمل آن اتفاق فراتر از توان آن‌ها و نیازمند کمک و درمان است تا تروما التیام پیدا کند و فرد به عملکردهای سابق خود برگردد. یکی از تروماهایی که ممکن است برخی از

قرار گیرند، اسکن مغزی این کودکان نشان می‌دهد که قشر خاکستری مغز آن‌ها حجم کمتری دارد. بنابراین علاوه بر آسیب‌های عاطفی، ابتلا به افسردگی و اضطراب، قطعاً سلامت جسمی این کودکان نیز به خطر می‌افتد.»

تروماتیک‌ترین نوع آزار

او در ادامه کودک‌آزاری جنسی را تلخ‌ترین، تروماتیک‌ترین (آسیب‌زاترین) و غیرقابل‌تصورترین نوع کودک‌آزاری خواند و گفت: «این شکل از کودک‌آزاری که کودک از سوی یک بزرگسال به زور یا فریب به منظور ارضای جنسی به انجام یک‌سری فعالیت‌های جنسی اجبار می‌شود اثر تخریبی بسیار بالا و شدیدی بر جسم و روح او بر جای می‌گذارد.» ترکمان تأکید کرد: «متأسفانه در حوزه کودک‌آزاری جنسی در ایران آمار دقیق در دسترس نیست، اما در کشورهای دیگر آمارها نشان می‌دهد که وقوع کودک‌آزاری جنسی بسیار زیاد و شایع است و گمان می‌رود که در ایران نیز مانند بسیاری از کشورهای دیگر این آمار بالا باشد.» او ادامه داد: «با توجه به تعدد مصادیق این نوع کودک‌آزاری، پیش‌بینی می‌شود که از هر ۱۳ کودک، یک کودک تجربه آزار جنسی را دارد.»

باورهای غلط

این روانشناس گفت: «متأسفانه یکی از دلایلی که به موضوع کودک‌آزاری کمتر توجه می‌شود باورهای غلط در این حوزه است.» او اضافه کرد: «یکی از این باورها این است که تصور می‌شود کودک‌آزاری جنسی یک مسئله شایع نیست و یا تجاوز کامل و دخول تنها مصادق آزار جنسی کودکان است، در حالی که با توجه به مصادیق جزئی و آمارهای موجود این شکل از کودک‌آزاری بسیار شایع است.

این مشاور روانشناس گفت: «اینکه برخی فکر می‌کنند که تنها دختران مورد کودک‌آزاری جنسی قرار می‌گیرند باور غلط دیگر است. در حالی که آمارها نشان می‌دهد که تعداد پسرای که مورد سوءاستفاده جنسی قرار می‌گیرند حتی از دختران بیشتر است و دقیقاً آزارگران به دلیل اینکه می‌دانند که دختران مراقبت بیشتری می‌شوند بیشتر به سمت پسران متمایل می‌شوند.»

ترکمان ادامه داد: «گاهی فکر می‌کنیم کودک ۱۵ – ۱۰ ساله مورد آزار قرار می‌گیرد اما متأسفانه بالاترین آمار سوءاستفاده

مشاور معتمد سازمان بهزیستی کشور در گفت‌وگو با آتی‌ه‌نو:

خاطره تلخ کودک‌آزاری از ذهن پاک نمی‌شود

افراد در طول زندگی خود تجربه کرده باشند، مسئله آزار در دوران کودکی است. «آتی‌ه‌نو» در گفت‌وگوی پیش‌رو با یک دکترای روانشناس و مشاور معتمد سازمان بهزیستی کشور، ضمن واکاوی مسئله کودک‌آزاری، اشکال و راه‌های درمان ترومای ناشی از آن را مورد بررسی قرار می‌دهد.

او ادامه داد: «باید از سن ۴ تا ۵سالگی کودک را با اندام‌ها و قسمت‌های خصوصی بدنش آشنا کنند و به‌او آموزش دهند زمانی که فردی بدنش را لمس کرد، چگون‌ه‌از خود دفاع کند و راهبرد دفاعی سه واژه ساده «نه، برو، بگو» را نیز باید به او آموزش دهند.»

ترکمان در این مورد توضیح داد: «یعنی زمانی که کودکی می‌بیند فردی حرف نامناسبی می‌زند و بدنش را لمس می‌کند باید نه بگوید و از فرد متعرض فاصله بگیرد و دور شود و موضوع را با یک بزرگسال امن نیز مطرح کند.» او گفت: «آکادمی آسیب‌شناسی روانپزشکی کودکان آمریکا معتقد است والدین به منظور پیشگیری از سوءاستفاده جنسی باید شش اصل را رعایت کنند. اول اینکه به کودک حریم خصوصی را آموزش دهند، دوم اینکه همواره با فرزند خود گپ‌وگفت داشته باشند، وقت و توجه کافی گذاشتن برای فرزند اصل سوم است. همچنین تمرکز والدین بر چگونگی گذران اوقات و مکان‌های رفت‌وآمد فرزندشان اصول چهارم و پنجم بازدارنده از سوءاستفاده جنسی به‌شمار می‌آید و اصل ششم نیز نظارت بر روابط اجتماعی فرزند است.» این مشاور در خصوص راه‌های درمانی کودک‌آزاری گفت: «متأسفانه خیلی مواقع شاهد بوده‌ایم که بسیاری از والدین فکر می‌کنند در صورت بروز کودک‌آزاری، اگر در این خصوص با فرزندشان صحبت نکنند به مرور فرزند آن‌ها موضوع را فراموش می‌کند. در حالی که این پیش‌فرض کاملاً اشتباه است.» ترکمان افزود: «متأسفانه اکثر والدین با در پیش گرفتن این رویکرد، نهنتهایی‌رای در مان اقدامی انجام نمی‌دهند، بلکه بعضاً با انفعال و سرکوفت زدن فرزندشان را بیشتر می‌آزارند.» او با اشاره به اینکه درمان کودک‌آزاری امکان‌پذیر است، افزود: «درمان اگر چه سخت است اما هر اندازه زودتر اقدام درمانی شروع شود بهبودی نیز سریع‌تر و به‌تر پیش می‌رود.»

موضوع غیر قابل فراموشی

این مشاور روانشناس با تأکید بر اینکه در مان به معنای فراموش کردن نیست، افزود: «خاطرات هیجانی رانمی‌توان از ذهن کودکان حذف کرد و به همین سبب آن‌ها هرگز تجربه کودک‌آزاری را نیز فراموش نخواهند کرد.» این روانشناس گفت: «باید در اولین فرصت به مشاور مراجعه شود که با بررسی شدت و عمق تروما، یک‌سری راهکار به والد و فرزند آزاردیده ارائه و آموزش داده شود.»

او ادامه داد: «در بسیاری موارد مهارت‌هایی به کودک آزاردیده آموزش داده می‌شود که به شکل دیگری موضوع را ببیند که بتواند از مسئله عبور کند. این عبور کردن باعث می‌شود که این مسئله را به عنوان یک خاطره تلخ کدگذاری کند و از این طریق قدرت مانور مداوم خاطره تلخ را از بین می‌برد.» ترکمان تأکید کرد: «در برخی موارد اگر نیاز به اقدام قانونی و حقوقی هست باید از یک مددکار نیز کمک گرفته شود، همچنین اگر شدت آسیب‌ها بالا باشد به تشخیص روانشناس ممکن است آزاردیده به روانپزشک برای تجویز دارو ارجاع شود.»

او افزود: «در مواردی که خانواده حمایت‌گر نیست اگر ما به عنوان فردی از جامعه از مورد کودک‌آزاری آگاه شدیم، می‌توانیم بلافاصله ضمن برقراری تماس با نهادهای حمایتی مانند اورژانس اجتماعی (خط ۱۲۳) از تیم مراقبتی آن کمک بگیریم که ضمن ورود آن‌ها برای درمان ترومای بیش‌روی فرد آزاردیده، با اعمال حمایت‌های لازم از وقوع آزارهای مجدد جلوگیری به عمل آورند.»

قوانین حمایت از کودکان باید اجرا شوند

فردی مانند معلولیت داشتن، ابتلا به بیماری مزمن و یا نداشتن قیافه زیبا و در برخی موارد داشتن والدین ناآگاه و بدون مهارت خاص والدگری ممکن است در معرض اشکال مختلفی از کودک‌آزاری قرار گیرند.»

موسوی چلک افزود: «گاهی اوقات وقوع کودک‌آزاری ناشی از اختلالات بین والدین است و یا خود پدر و مادر سابقه آزار در کودکی داشته‌اند. در هر صورت تجربه آزار برای کودکان ناخوشایند است و این ناخوشایندی بسته به دفعات، نوع، مصادیق، شدت، سن و جنس می‌تواند متفاوت باشد.»

او گفت: «برای مقابله با کودک‌آزاری همواره قوانینی وضع می‌شود که متأسفانه یا اجرا نمی‌شوند و یا درست و دقیق اجرا نمی‌شوند و در چنین شرایطی حمایت‌های اجتماعی نیز وجود ندارد. خوشبختانه قانون حمایت